

ХАНС КРИСТИАН АНДЕРСЕН

МАЛКАТА РУСАЛКА

Превод от датски: Светослав Минков, 1977

chitanka.info

Далече, далече в откритото море водата е синя като листцата на най-хубавия синчец прозрачна като най-чисто стъкло. Ала тя е много дълбока — толкова дълбока, че нито едно котвено въже не достига до дъното. Трябва да се поставят една върху друга много камбанарии, за да се стигне дъното на морето. Там долу живее морското население.

Защото ние не трябва да си мислим, че на морското дъно има само бял пясък. Не, там растат най-чудни дървета и растения, които имат толкова гъвкави листа и стъбла, че при най малкото поклащане на водата мърдат като живи. Между клоните се гмуркат големи и малки риби, както у нас на земята прелитат птички по дърветата. На най-дълбокото място пък се издига палатът на морския цар. Стените му са коралови, високите му островърхи прозорци са направени от най-чист кехлибар, а покривът е от раковини, които ту се отварят, ту се затварят — според течението на водата. И туй изглежда великолепно, защото в раковините се крият прекрасни бисери, всеки от които може да служи за украса.

От дълги години вече морският цар беше вдовец, затова за домакинството му се грижеше неговата стара майка. Тя беше умна жена, но се гордееше много с високия си произход. Поради тая причина тя носеше на опашката си два̀сет охлюва, когато на другите знатни госпожи бе позволено да носят само шест. Разбира се, за всичко друго тя заслужаваше похвала, особено за грижите си по своите внучки — малките морски русалки. Те бяха шест и всички бяха хубавици, ала най-малката беше най-хубава: кожата ѝ бе чиста, нежна и прозрачна като розов листец, очите ѝ — сини като дълбокото море. Но както всички други русалки и тя нямаше нозе и тялото ѝ свършваше с рибя опашка. Малките русалки можеха да играят цял ден из палата в големите зали, по чиито стени растяха жълти цветя. Големите кехлибарени прозорци се разтваряха широко и тогава в залата идваха риби — също както лястовичките идват при нас, когато отворим лете прозорците. Ала там рибите отиваха право при русалките, ядяха от ръцете им и им позволяваха да ги милват.

Пред палата се простираше голяма градина с огненочервени и ясносини дървета. Техните плодове блестяха като злато, а цветовете — като буен пламък. Почвата, върху която растяха тия дървета, беше от най-ситен пясък, който изглеждаше синкав като горяща сяра. Изобщо всяко нещо на морското дъно имаше някаква особено синкава отсенка,

та човек можеше да помисли, че се намира не в морето, а високо във въздуха, където гледа небе и отгоре, и отдолу. Когато времето е тихо, от дъното на морето се вижда дори слънцето. Тогава то изглежда като пурпурно цвете, из чиято чашка бликат потоци светлина.

Всяка от малките русалки имаше в градината по едно свое кътче, където можеше да копае и да седи цветя, когато си иска. Една от тях си беше направила цветна лека във форма на кит, друга искаше нейната лека да прилича на мъничка морска русалка. Най-малката пък изкопа своята лека кръгла като слънцето и посади в нея червени като слънцето цветя. Тя беше странно дете — тиха и замислена. Докато нейните сестри се радваха на разни любопитни неща, паднали при тях от разбитите кораби — тя освен ясночервените си цветя, прилични на слънцето, обичаше само една хубава мраморна статуя, изобразяваща прекрасен момък. Статуята бе чудесно изработена от бял мрамор и беше паднала на морското дъно след едно коработушение. Малката русалка посади около тая статуя червена плачеща върба, която израсна във великолепно дърво. Прекрасните ѝ клони се свеждаха над мраморния момък и стигаха до синкавото пясъчно дъно, дето сянката им изглеждаше теменужна. Корените и върхът на върбата сякаш си играеха помежду си и искаха да се целунат. Нямаше по-голямо удоволствие за русалката от това, да слуша приказки за хората, които живеяха горе, над морето. Нейната стара баба трябваше да ѝ разказва всичко, което знаеше за корабите и градувете, за хората и животните. Ала най-много ѝ харесваше туй, че на земята цветята ухаят, когато на морското дъно те бяха без мирис, че горите там са зелени и рибите, които се виждат по тамошните дървета, пеят тъй силно и тъй хубаво, че човек ги слуша прехласнат. Бабата наричаше риби малките птички, защото иначе русалката не можеше да я разбере. Да, тя никога не бе виждала птици.

— Когато навършите петнайсет години — каза баба ѝ, — ще получите позволение да излезете на морската повърхност, да седите на лунна светлина по скалите и да гледате плаващите край вас големи кораби. Тогава ще видите също гори и градуве.

На следната година една от сестрите навършваше петнайсет години. Всички останали бяха с година по-малки една от друга, тъй че най-малката трябваше да чака пет години, за да изплува из морското дъно и да види какво става на земята. Ала всички сестри обещаха да си

разкажат една на друга това, което ще видят в първия ден, а също и туй, което най-много ще им хареса, защото тяхната баба не им приказваше много, а пък имаше толкова неща, които трябваше да се узнаят по-отблизо.

Нито една от русалките не гореше тъй силно от нетърпение да изплува на морската повърхност, както най-малката — същата оная, която трябваше да чака най-много и която беше винаги тиха и замислена. Често пъти нощем тя стоеше пред отворения прозорец и гледаше нагоре през тъмносинята вода, из която пляскаха с опашки и перки рибите. Тя виждаше месечината и звездите, които наистина изглеждаха твърде бледни, но затова пък много по-големи, отколкото ги виждаме ние. Ако някога под тях минеше тъмен облак, тя знаеше, че това е или кит, който плува над главата ѝ, или кораб, пълен с хора. А на хората, разбира се, и наум не идваше, че под тях на морското дъно живее прекрасна малка русалка, която простира белите си ръчички към кормилото.

Най-сетне най-голямата сестра навърши петнайсет години и получи позволение да излезе на морската повърхност.

Когато се върна в морето, нейните разкази нямаха край. Ала най-хубавото, както каза тя, е да лежиш в тихо време при лунна светлина върху някой пясъчен насип и да гледаш големия крайбрежен град, дето святкат безброй свещи като звезди, да слушаш музика и шум от коли и хора, да се радваш на многобройните камбанарии и кули и да се вслушваш в камбания звън.

И тъй като всичко това беше недостъпно за най-малката сестра, тя желаше много повече от другите да го види със собствените си очи. О, как жадно слушаше тя думите на сестра си! И късно вечер, когато малката русалка стоеше пред отворения прозорец и гледаше нагоре през тъмносинята вода, тя си представяше големия град с всичкия му шум и движение и тогава ѝ се струваше, че звънът на черковните камбани стига чак до нея — на дъното на морето.

На следната година и втората сестра получи позволение да напусне морското дъно и да плува, където си иска. Тя излезе на повърхността тъкмо в оная минута, когато слънцето залязваше, и тая гледка ѝ се стори най-хубава от всичко. Цялото небе, разказваше сетне тя, блестяло като злато, а облаците... но туй не можело да се опише с думи. Червените и теменужни облаци се носели ту като дълго бяло

покривало, ту като ято диви лебеди, които пътували нататък, дето залязвало слънцето. Русалката заплувала насреща им, ала в тоя миг слънцето се скрило и неговото отражение върху морската повърхност и по облаците угаснало.

След една година изплува и третата сестра. Тя беше най-решителна от всички и заплува нагоре по една голяма река, която се вливаше в морето. Чудни зелени хълмове, обкичени с лози, ограждали брега на реката. Кули и великолепни летни къщи се показвали сред прекрасни гори. Русалката слушала как пеели птичките, а слънцето греело толкова силно, че тя трябвало да се гмурка често във водата, за да разхлажда пламналото си лице. В един малък залив русалката съгледала цяла купчина деца. Те били съвсем голи и пляскали с ръце във водата. На русалката се поискало да си поиграе с тях, ала децата побягнали изплашени. Тогава срещу нея изтичало едно малко черно животно — тя не знаела, че това било куче — и залаяло тъй яростно, че русалката се уплашила и заплувала бързо назад в широкото море. Ала въпреки преживения страх тя не могла да забрави великолепните гори, зелените хълмове и хубавите дечица, които можели да плуват във водата, макар да нямали рибени опашки.

Четвъртата сестра не беше толкова решителна. Тя се поразходи из широкото море и после разказа, че там било най-хубаво отвсякъде: наоколо — докъдето окото ти вижда — само море, а небето синее над главата ти като захлупен стъклен звънец. Кораби тя също видяла, но толкова далеч, че ѝ се сторили като чайки. Игриви делфини изскачали във въздуха, големи китове изхвърляли вода из ноздрите си, сякаш наоколо имало стотина водоскоци.

Най-сетне дойде редът и на петата сестра. Нейният рожден ден беше през зимата и затова тя видя туй, което сестрите ѝ не видяха, когато за пръв път излязоха на морската повърхност.

Морето имаше зеленикав цвят и по него плуваха големи ледени планини.

Всяка от тях, както разказваше после царкинята, светела като бисер, а по големина надминавала дори кула, построена от хората. Тия планини имали най-различни форми и блестели като елмази. Русалката седнала върху най-високата ледена планина и всички кораби със страх се отдалечавали от това място, дето седяла тя и дето вятърът си играел с нейните дълги коси.

Ала привечер небето се покрило с облаци. Засвяткали мълнии и затрецяла гръмотевица, а морето издигало високо ледените планини, които се откроявали ярко при блясъка на светкавиците. Параходите сгънали платната си, хората тичали по палубите уплашени и смутени. Ала морската русалка седяла спокойно върху плуващата ледена планина и гледала как бялата светкавица бразди на криволици бурното море.

Всяка от сестрите, когато за пръв път излизаше над морската повърхност, изпитваше безкрайно щастие при гледката, що се откриваше пред очите ѝ. Но понеже след туй русалките можеха да излизат на повърхността винаги когато си искат, лека-полека те свикнаха с всички гледки. Не мина и месец, когато сестрите започнаха да казват, че никъде не се чувствуват тъй добре и спокойно, както у дома си, на морското дъно.

Често пъти петте сестри се хващаха за ръце и изскачаха на морската повърхност. Те имаха прекрасни гласове, каквито хората нямат, и когато се дигнеше буря и крушение застрашаваше много кораби, русалките се приближаваха до тях и пееха сладко за хубостите на морското дъно и за напразния страх на хората да слязат долу. Но хората не разбираха думите им и мислеха, че бурята вие. Пък и те никога не можеха да видят всички чудеса на морското дъно, защото, когато се разбиеше някой кораб, хората се удавяха и влизаха мъртви в палата на морския цар.

Вечер, когато сестрите излизаха, хванати за ръце, над морската повърхност, най-малката оставаше самичка в кораловия палат и гледаше подире им. Искаше ѝ се да плаче, но русалките не знаят що е сълзи и затова страдат повече.

— Ах, дано навърша по-скоро петнайсет години! — въздишаше тя. — Аз зная, че ще обикна от все сърце света над водата и хората, които живеят там.

Най-сетне и тя навърши петнайсет години.

— Ето, виждаш ли, и ти стана вече голяма и постигна това, което желаше — каза баба ѝ. — Ела тук, аз ще те пременя като другите ти сестри.

И тя сложи на главата ѝ венец от бели кринове и завърза на опашката ѝ дванайсет охлюва, за да познават всички знатния ѝ произход.

— Ох, боли ме! — рече русалката.

— Така е. Който иска да бъде нагизден, трябва да търпи. О, тя би захвърлила на драго сърце и премяната си, и тежкия си венец! Червените цветя от нейната градина ѝ прилягаха много повече, ала нямаше що да се прави.

— Прощавайте! — извика тя и изплува нагоре — лека и светла като воден мехур. Слънцето току-що залезе, когато тя подаде глава над водата. Ала облаците все още светеха в пурпур и злато и в нежнорозовия въздух мигаше вечерницата. Въздухът беше тих и свеж, морето — спокойно. Насреща тя съгледа голям кораб с три мачти. Беше дигнато само едното му платно, защото наоколо не подухваше нито най-лек ветреца. От кораба се носеха музика и песни, а когато се стъмни, там светнаха стотици разноцветни фенери. Русалката доплува до самото прозорче на една каюта и винаги когато вълните я подигаха, тя надникваше вътре през хубавите огледални прозорци и виждаше много нагиздени хора. Ала най-хубав от всички беше един млад княз с черни очи и мургаво лице. Той навярно нямаше повече от шестнайсет години. Тъкмо днес празнуваха рождения му ден и затова на кораба кипеше такова веселие. На палубата танцуваха моряци и когато князът отиде при тях, стотици ракети се извиха във въздуха и около кораба стана светло като ден. Малката русалка се уплаши и бързо се гмурна във водата. Но скоро тя подаде отново глава и тогава ѝ се стори, че всички звезди на небето са паднали при нея във водата. Никога досега тя не бе виждала такова вълшебено зрелище. Големи слънца се въртяха около нея, прекрасни огнени риби изхвъркваха в синия въздух и всичко туй се оглеждаше в бистрата неподвижна вода. На самия кораб пък беше толкова светло, че там можеше да се види дори игла. О, колко хубав беше младият княз! С усмивка стискаше той ръцете на всички, а музиката гърмеше сред чудната нощ.

Ставаше вече късно, но малката морска русалка не можеше да откъсне очи от кораба и от хубавия момък. Разноцветните фенерчета изгаснаха, нямаше вече ракети из въздуха, топовните гърмежи бяха престанали. Само долу под водата се чуваше някакъв глух шум. Ала русалката продължаваше да се люлее върху вълните и да гледа през прозорците на каютата.

Но ето духна вятър и заклати кораба. Едно след друго платната започнаха да се издигат. Вълните ставаха все по-големи, по небето

плъзнаха черни облаци, в далечината за блестяха светкавици. Идеше страшна буря и моряците бързаха да приберат платната. Корабът се разлюля като черупка в развълнуваното море. Вълните растяха като големи черни планини и сякаш искаха да съборят високите мачти, ала корабът плуваше като лебед между тях и възлизаше отново върху гребена им. За малката русалка такова плуване беше твърде приятна разходка, но хората от кораба мислеха иначе. Корабът скърцаше и пращеше, дебелиите му дъски се огъваха под напора на вълните. Главната мачта се пречупи като тръстика и тогава корабът полегна на една страна и започна бързо да се пълни с вода. Едва сега русалката разбра, че хората са в опасност. Тя сама трябваше да се пази от дъските и дърветата, които плуваха из водата. От време на време настъпваше такава тъмнина, че нищо не можеше да се види. Когато пък блеснеше светкавица, наоколо ставаше тъй светло, че се виждаше ясно всичко на кораба. Но русалката търсеше с очи само младия княз и когато корабът се разби, тя видя как той потъва във водата.

Отначало малката русалка дори се зарадва, че князът отива при нея на дъното. Ала тя си припомни веднага, че хората не могат да живеят във водата и че той ще стигне мъртъв пред палата на баща ѝ. Не, той не биваше да умре! И тя заплува между дъските и дърветата, като забрави, че те могат да я смажат. Русалката ту се гмуркаше надолу, ту се издигаше отново над вълните, докато най-сетне стигна до давящия се човек, който не можеше да се държи повече над водата. Ръцете и нозете му бяха изгубили сили, хубавите му очи се бяха затворили. Той щеше да умре, ала русалката го обгърна с ръце. Тя го издигна над водата и се остави на волята на вълните да я носят с него, където си искат.

На сутринта бурята утихна, ала от кораба не бе останала нито следа. Слънцето изгря из водата пурпурно и бляскаво. Бледното лице на княза се обагри с лека руменина, ала очите му стояха все още затворени. Малката русалка го целуна по високото хубаво чело и отметна назад влажните му коси. Стори ѝ се, че младият човек прилича на мраморния момък в нейната градина. Тя го целуна още веднъж, обхваната от силното желание да го съживи.

Тогава русалката съгледа наблизо твърда земя с високи синкави планини, по чиито върхове светеше бял сняг, сякаш отгоре почиваха ято лебеди. Долу край брега растяха прекрасни зелени гори, а пред тях

се издигаше някаква голяма бяла постройка. В градината ѝ растяха лимонови и портокалови дървета, а край вратите се виждаха високи палми. Там морето образуваше малък залив, който беше тих, но много дълбок. Точно на това място до скалата, покрита с бял пясък, доплува русалката с младия княз. Тя го сложи на пясъка, като повдигна главата му, за да го огреят топлите слънчеви лъчи.

В същото време в бялата постройка забиха камбани и в градината влязоха много млади момичета. Тогава русалката заплува назад, скри се зад няколко високи камъка, които стърчаха над водата, и покри гърдите и косите си с морска пяна, за да не вижда никой лицето ѝ. Оттам тя следеше какво става с момъка.

Скоро при скалата дойде едно младо момиче. Отначало то сякаш се уплаши много, но страхът му трая само миг. Момичето извика хора и русалката видя как князът се събуди и се усмихна любезно на всички наоколо. Той не се усмихна само на малката русалка, защото не знаеше, че тя му бе спасила живота. Туй я много огорчи и когато заведоха момъка в голямото здание, русалката се гмурна натъжена в морето и се върна в палата на баща си.

И по-рано русалката беше тиха и замислена, но от тоя ден нататък тя стана още по-мълчалива. Нейните сестри я питаха какво е видяла първия път, когато е колязла на морската повърхност, ала тя не им казваше нищо.

Неведнъж след това русалката отиваше ту сутрин, ту вечер на мястото, дето остави младия княз. Тя гледаше как узряват плодовете в градината и как хората ги берат. Тя гледаше как белият сняг се топи по планинските върхове, но не виждаше княза — и винаги, когато се върнеше в къщи, ставаше още по-тъжна. Русалката имаше само една утеха — да седи в своята градинка и да прегръща хубавата мраморна статуя, която приличаше на младия човек. Тя престана да се грижи за цветята си. Те пуснаха корени като в пущинак по всички пътечки и вплетоха тъй гъсто стъблата и листата си в клоните на дърветата, че в градината стана съвсем тъмно.

Най-сетне русалката не можа да се стърпи и разказа на една от сестрите си всичко. Това узнаха веднага и другите ѝ сестри, а така също и още две-три русалки, но те не обадиха никому тайната освен на най-близките си другарки. Една от тях познаваше княза. Тя също беше

видяла празника на кораба и разправи откъде е хубавият момък и де се намира родината му.

— Хайде, сестрице, води ни! — рекоха и другите русалки, като се прегърнаха и заплуваха към онова място, дето се издигаше палатът на княза.

Тоя палат беше изграден от блестящ жълтеникав камък и имаше широки мраморни стълби, една от които слизаше право в морето. Великолепни позлатени кубета се издигаха над покривите, а между клоните, които ограждаха цялата постройка? имаше мраморни фигури — също като живи. През бистрите стъкла на високи прозорци се виждаха разкошни зали със скъпи копринени завеси и килими, а стените бяха украсени с такива чудни картини, че да ти е драго да ги гледаш. Посред най-просторната зала имаше голям водоскок. Струите му стигаха чак до стъкления покрив на тавана, през който слънчевите лъчи падаха върху водата и върху прекрасните растения около водоскока.

Сега малката русалка знаеше къде живее князът и често пъти привечер започна да идва тук сама. Тя се приближаваше до сушата много повече от сестрите си и дори се осмели да плува нагоре по тесния канал под великолепния балкон, който хвърляше дълга сянка върху водата. Там тя дълго седеше и гледеше младия княз, който мислеше, че е съвсем сам на лунната светлина.

Понякога вечер момъкът се разхождаше под звуците на музика във великолепна лодка, украсена със знамена. Тогава русалката поглеждаше из зелената тръстика и когато вятърът развееше нейното дълго сребърно було, ония, които го виждаха отдалеч, си мислеха, че туй е лебед с разперени криле.

Често пъти нощем, когато рибари със запалени факли ловяха риба в морето, русалката слушаше техните разкази за добрината на младия княз и се радваше, че беше спасила живота му. Тя си спомни колко силно бе притискала главата му до гърдите си и колко горещо го бе целувала тогава. А той нищо не знаеше за това и дори насън не можеше да си спомни за нея.

Всеки ден хората ѝ ставаха по-мили, всеки ден се усиляше желанието ѝ да живее между тях на земния свят, който ѝ се струваше много по-голям от подводния. Та нали хората можеха да преплават морето с корабите си и да се качват по планините по-високо от

облаците. А земите, които те владееха, се разстилах с полята и с горите си по-далеч, отколкото виждаха очите й. [??] й имаше още много неща, които тя искаше да узнае, ала сестрите й не можеха да отговорят на всичко.

Затова русалките отидоха при старата си баба, която познаваше много добре света над водата.

— Ако хората не се удавят, могат ли да живеят вечно? — попита малката русалка. — Не умират ли и те като нас?

— Да, те също умират, даже животът им е по-къс от нашия. Ние можем да живеем триста години, но когато умрем, превръщаме се във водна пяна и нямаме дори гробища, за да отиват там нашите роднини.

— Аз на драго сърце бих дала всичките триста години на тукашния си живот, стига само да стана за един ден човек! — рече тъжно русалката.

— Я по-добре не мисли за това — каза бабата. — Тук ние си живеем много по-хубаво и сме по-щастливи, отколкото хората на земята.

— Значи аз ще умра и ще се превърна в проста пяна? Няма да чувам песента на вълните, няма да виждам повече моите мили цветя и червеното слънце? Мигар нищо не може да се направи, за да получа човешка душа?

— Не — отвърна бабата. — Само ако някой човек те обикне тъй силно, че да му станеш по-мила от баща му и майка му, ако всичката му обич и всичките му мисли принадлежат само на теб и ако той ти обещае вечна вярност, само тогава неговата душа би могла да премине в твоето тяло и ти ще изпиташ човешко блаженство. Той ще ти даде душа, но ще запази и своята. Ала това никога не се случва. Туй, което тук, в морето, се смята за много хубаво — рибята опашка, — там, на земята, се струва на всички много грозно. Такъв чуден вкус имат земните хора: за да бъдат хубави, те без друго трябва да притежават две смешни подпорки, наречени крака!

Малката русалка въздъхна и погледна натъжено своята рибя опашка.

— Бъди доволна от съдбата си! — каза баба й. — По-добре да пеем и да се веселим през тия триста години, които ни са определени за живот. Това време наистина не е малко. После ще ни бъде приятно и да си починаем. Тая нощ в нашия палат ще има бал.

Наистина балът беше необикновен. Такава забава не можеше да стане на земята. Стените и таванът на голямата танцевална зала бяха направени от дебело, ала прозрачно стъкло. Безброй грамадни раковини, розови и зелени, стояха край двете страни на залата и изригваха сини огньове, които осветяваха не само вътрешността, но блестяха и през стените, тъй че цялото море наоколо беше силно осветено. Виждаха се всички риби — големи и малки, които идваха до стъклените стени. На някои риби люспите бяха пурпурночервени, на други изглеждаха златни и сребърни. По средата на залата течеше широк шумен поток и в него морските кавалери и дами танцуваха под звуците на собствените си чудни песни. Такива прекрасни гласове хората нямат. Малката морска русалка пееше най-хубаво и всички ѝ пляскаха с ръце и с опашки. За миг тя усети в сърцето си голяма радост. Тя знаеше, че никой няма по-хубав глас от нея — нито в морето, нито на земята. Ала скоро русалката си спомни пак за земния свят и не можеше вече да се откъсне от мислите си за хубавия княз, не можеше да прогони тъгата си, че няма човешка душа. Незабелязана от никого, тя излезе от бащиния си палат и докато другите се веселяха, тя седеше натъжена в своята малка градинка. Изведнъж русалката чу над водата звуци от рог и си помисли: „Ето, той се разхожда сега там горе — той, който ми е по-скъп от баща и от майка, той, за когото мисля непрестанно и в чиито ръце с радост бих отдала цялото щастие на моя живот. Аз бих се решила на всичко, стига само да спечеля любовта му и да се сдобия с човешка душа. Докато сестрите ми играят в татковия палат, аз ще отида при морската магьосница, от която винаги съм се страхувала. Може би тя ще ми даде някакъв съвет и ще ми помогне.“

И малката морска русалка излезе от градинката си и заплува към шумния водовъртеж, зад който живееше магьосницата. Досега тя никога не бе плувала по този път. Тук не растяха нито цветя, нито морска трева — само голо пясъчно дъно се разстиляше до самия водовъртеж, дето водата кръжеше със страшен рев като воденично колело и завличаше в дълбочината всичко, що попаднеше в нея. Русалката трябваше да мине през този грозен водовъртеж, за да влезе във владенията на морската магьосница. Оттам нататък пътят водеше през топли извори, из които клокочеше кал и които магьосницата наричаше свои торфени блата. Зад тях се намираше нейната къща посред една вълшебна гора: всички дървета там бяха полипи, сиреч

наполовина животни, наполовина растения. Те изглеждаха като стоглави змейове, израснали из земята. Клоните им приличаха на дълги лигави ръце с пръсти като жилави червеи. От корена до върха си полиците мърдаха всичките си стави к всичко, що им попаднеше, те обвиваха силно с ръце и вече не го пущаха. Малката русалка застана пред тях цяла скована от ужас. Сърцето ѝ тупкаше от страх. Тя беше вече готова да се върне назад, ала изведнъж си спомни за княза и за човешката душа и почувствува нов прилив на решителност. Тя свърза здраво на главата си дългите си коси, за да не ги уловят полииите, притисна ръце към гърдите, ай и се стрелна бързо като риба край мръсните полипи, които протягаха към нея жилавите си ръце и пръсти. Тя забеляза, че всеки полип държеше със стотина малки ръце, като с железни клещи, всичко, що бе успял да хване. Хора, загинали в морето и потънали на дъното, стърчаха с белите си скелети в техните прегръдки. Кормила, сандъци, кости на земни животни — всичко туй те държаха и не пущаха, ала най-страшното бе, че русалката видя в ръцете им дори една малка русалка, която полипите бяха уловили и удушили.

Най-сетне тя доплува до едно голямо блато в гората. Големи тлъсти змии и жаби се; търкаляха тук и показваха отвратителните си жълтеникавобели кореми. Посред блатото имаше къща, изградена от белите кости на удавници. Тук седеше морската магьосница и хранеше от устата си една жаба точно тъй, както у нас хранят със захар канарчетата. Отвратителните тлъсти змии тя наричаше свои пиленца и им позволяваше да играят върху широките ѝ надупчени гърди.

— Зная какво ти трябва — рече магьосницата. — Макар желанието ти да е много глупаво, аз все пак ще го изпълня, защото то ще ти донесе нещастие, моя хубава русалко. Ти искаш да се избавиш от своята рибя опашка и да получиш вместо нея две подпорки, с каквито хората си служат при ходене, за да спечелиш любовта на хубавия момък. Но ти не само искаш да спечелиш неговата любов, а да получиш още и човешка душа.

И при тия думи магьосницата се разкиска тъй силно и тъй отвратително, че жабите и змиите изпопадаха изплашени от гърдите ѝ и започнаха да се търкалят по земята.

— Ти идеш тъкмо навреме — продължаваше магьосницата. — Утре след изгрев слънце аз не бих могла да ти помогна чак до края на

годината. Аз ще ти приготвя едно питие, с което ти ще изплуваш към земята преди изгрев слънце. Седни на брега и го изпий. Тогава твоята опашка ще се раздели на две части и всяка от тях ще се превърне в това, което хората наричат хубаво краче. Разбира се, ти ще изпиташ от туй много силни болки и ще ти се стори, че някой те е разсякъл с остър меч. Всички, които те видят, ще започнат да говорят, че ти си най-прекрасното създание на земята. Ти ще запазиш своя въздушен вървеж и нито една танцувачка в света не ще може да се движи тъй леко като теб. Ала при всяка стъпка, която ще правиш, ще ти се струва, че стъпваш върху остри ножове и нозете ти ще се обливат в кръв. Ако си съгласна да изтърпиш всичко това, готова съм да ти помогна.

— Да — каза малката русалка с треперещ глас и помисли за княза и за човешката си душа.

— Но ти трябва да знаеш — рече бабата, — че щом веднъж получиш човешки образ, не ще можеш да станеш пак русалка и няма да се върнеш никога при сестрите си в бащиния палат! И ако не сполучиш да спечелиш любовта на княза дотолкова, че той да забрави заради тебе баща си и майка си, да се привърже към тебе с душата и с тялото си и да те вземе за своя жена, ти не ще получиш и човешка душа! Още на другия ден след сватбата му с друга жена твоето сърце ще се пръсне и ти ще станеш на морска пяна.

— Съгласна съм! — каза малката морска русалка и побледня като мъртвец.

— Ала ти трябва да възнаградиш и мен — продължаваше магьосницата — и туй ще ти струва твърде скъпо. Ти имаш най-прекрасния глас в цялото подводно царство и, разбира се, мислиш с него да омагьосаш момъка. Ала тоя глас ти ще трябва да дадеш на мен. За скъпото си питие аз искам да получа най-хубавото, което имаш. Нали аз ще влея в това питие капки от моята кръв, за да бъде то остро като меч.

— Но ако ти ми вземеш гласа — рече малката морска русалка, — тогава какво ще ми остане?

— Прекрасното ти лице — отвърна магьосницата, — твойт въздушен вървеж и твоите говорещи очи. Това е достатъчно, за да се омагьоса едно човешко сърце. Е как, да не би да ти е минало вече желанието? Изплезе езичето си, аз ще го отрежа и ти ще получиш чудотворното питие.

— Тъй да бъде — каза русалката и магьосницата приготви котлето, за да сvari вълшебното си питие.

— Чистотата е хубаво нещо — рече тя и изтърка котлето със змии, които свърза в голям възел. Сетне одраска гърдите си и вля в котлето няколко капки от своята черна кръв. Дигна се пара и в нея се очертаха най-чудновати образи.

Всяка минута магьосницата хвърляше все нови неща в котлето и когато то завря, човек можеше да помисли, че плаче някой крокодил. Най-сетне питието беше готово. То беше прозрачно като най-бистрата вода.

— Ето, вземи го — извика магьосницата и отрязва езика на малката морска русалка.

Русалката онемя и не можеше вече нито да пее, нито да говори.

— Ако полипите поискат да те хванат, когато се връщаш през гората — каза магьосницата, — пръсни им само една капка от това питие и ръцете и пръстите им ще се пръснат веднага на хиляди късчета.

Ала малката морска русалка не почувствува нужда да си послужи с това средство. Полипите сами се дърпаха уплашено от нея, щом съглеждаха прозрачното питие, което светеше в ръцете ѝ като ясна звезда. Така русалката бързо преплува гората, блатото и шумния водовъртеж.

Насреща ѝ се виждаше вече бащиният палат. В голямата танцувална зала факлите бяха изгаснали. Изглеждаше, че там всички спяха дълбоко. Но тя не смееше да влезе при домашните си, защото беше няма и се готвеше да ги напусне завинаги. Сърцето ѝ се сви от болка. Русалката се промъкна тихичко в градината, откъсна по едно цветче от всяка лека на сестрите си, изпрати хиляди въздушни целувки на бащината си къща и се издигна на повърхността на тъмносиньото море.

Слънцето не беше изгряло, когато тя видя палата на княза и се изкачи по великолепната мраморна стълба. Месеца̀т ръсеше чудно сияние. Русалката изпи горчивото, парливо питие на магьосницата и почувствува, че двуостър меч прониза нежното ѝ тяло. Тя падна в несвяст и се простря като мъртва. Когато слънчевите лъчи целунаха морето, русалката се пробуди и усети остра болка. Ала пред нея стоеше хубавият княз. Той впи в нея черните си като въглени очи, а тя

наведе поглед. Едва сега русалката забеляза, че рибята ѝ опашка бе изчезнала и че на нейно място се белееха най-хубавите крачета, каквито можеше да има едно момиче. Но русалката беше съвсем гола и затова се покри с дългите си прекрасни коси.

Князът я попита коя е тя и как е попаднала тук, ала русалката му отвърна само с кротък и тъжен поглед, защото не можеше да приказва. Тогава момъкът я хвана за ръка и я заведе в палата си. Както ѝ бе предсказала магьосницата, русалката изпитваше при всяка стъпка такава болка, сякаш стъпваше върху остри игли и ножове. Ала тя търпеше с радост всичко. Лека като перце, вървеше подръка с княза и той, както и всички други, се любуваше на нейния чуден, въздушен вървеж.

Нагиздиха русалката в скъпи дрехи от чиста коприна и злато. Тя беше най-хубава от всички в палата, но беше няма и не можеше нито да говори, нито да пее. Прекрасни девойки, облечени в злато и коприна, дойдоха и запяха пред момъка и родителите му. Една от тях пееше най-хубаво от всички и момъкът ѝ ръкопляскаше и ѝ се усмихваше. Мъчно стана на бедната морска русалка. Тя знаеше, че бе пляла много по-сладко от другите и си мислеше: „О, ако той знаеше, че заради него пожертвувах завинаги гласа си!“

След пеенето девойките започнаха да танцуват под звуците на чудна музика. Тогава и русалката издигна хубавите си бели ръце, застана на върха на пръстите си и се понесе из залата в чудна игра, каквато никой дотогава не бе виждал. При всяко нейно движение хубостта ѝ изпъкваше по-ясно, а очите ѝ говореха много повече на сърцето, отколкото всички песни на девойките.

Всички бяха доволни и радостни. Ала най-доволен беше князът, който нарече русалката своя малка намереница. И русалката танцуваше и танцуваше, макар че всеки път, когато нозете ѝ докосваха земята, тя изпитваше нетърпима болка, сякаш вървеше по остри ножове. Момъкът ѝ каза, че тя ще остане завинаги при него и ще спи пред вратата му на кадифени възглавници.

По негово желание ѝ ушиха мъжки дрехи, за да може тя да ходи на езда с него. Заедно бродеха те из благоуханни гори, където зелените клончета докосваха раменете им и малките птички пееха сред свежите листа. Заедно се изкачваха по високи планини и макар че нежните нозе на русалката се обливаха в кръв, тя се смееше и с радост следваше

момъка там, дето се рееха само облаци като птичи ята, които отлитат в чужди страни.

Нощем, когато всички в палата спяха, русалката излизаше на широката мраморна стълба. Приятно ѝ беше да потапя изранените си нозе в студената морска вода, която ги разхлаждаше и облекчаваше парливата болка. Тогава русалката си спомняше за своите близки на морското дъно.

Една вечер нейните сестри плуваха ръка за ръка край това място. Те пееха тъжни песни. Русалката им кимна с глава, сестрите я познаха и започнаха да ѝ разказват колко много е натъжила тя всички. На следната нощ сестрите ѝ дойдоха пак при нея, а веднъж тя видя в далечината и старата си баба, която години наред не бе излизала на морската повърхност, видя и баща си — морския цар — с корона на главата. Те протягаха ръце към нея, но не смееха да дойдат тъй близо до сушата, както сестрите ѝ.

Всеки ден князът се привързваше все повече към малката русалка. Той я обичаше, както се обича добро дете, но да я направи своя жена — това и на ум не му идваше. А тя трябваше да стане негова жена, за да получи човешка душа и да не се превърне в морска пяна още на другата сутрин след сватбата му.

— Мигар ти си ме обичал повече от всички? — говореха сякаш очите на малката морска русалка, когато той я хващаше за ръцете и я целуваше по хубавото чело.

— Да, ти си ми най-скъпа от всичко — отвърщаше князът, — защото имаш добро сърце. Ти си ми вярна повече от всички други и приличаш на едно младо момиче, което видях веднъж и което навярно никога вече не ще видя. Аз бях на един кораб, който се разби от бурята. Вълните ме изхвърлиха на брега близо до някакъв манастир, дето живееха няколко млади момичета. Най-младото от тях ме намери на брега и ми спаси живота. Аз го видях само два пъти и то е едничкото, което бих могъл да залюбя. Но ти приличаш на него и почти изместяш неговия образ от сърцето ми. Онова момиче е обречено на манастира и затова моята щастлива съдба ми изпрати теб. С теб никога не ще се разделим.

„Ах, той не знае, че аз му спасих живота! — мислеше русалката. — Аз го пренесох в гората край манастира. Аз седях, покрита с морска пяна, и гледах дали не ще дойдат хора. Да, аз познавам оная прекрасна

девойка, която той обича повече от мен!“ — И русалката въздъхна дълбоко, защото не можеше да плаче. Князът каза, че момичето принадлежи на манастира. То никога не ще се върне в света и те няма да се срещнат. А тя живее при него, вижда го всеки ден, тя го обича и би му дала целия си живот.

Ала ето, разнесе се мътва, че князът ще се ожени за хубавата царкиня от съседното царство. С него щели да пътувах много придружници. А русалката клатеше глава, като слушаше тия разговори, и се усмихваше, защото отгатваше най-добре мислите на княза.

— Аз трябва да замина — каза ѝ той. — Аз трябва да видя хубавата царкиня. Такава е волята на родителите ми. Но те не ще ме накарат насила да се ожения за нея. Тя не прилича на оная чудна хубавица от манастира, на която ти тъй много приличаш. Ако някога трябва да се ожения, ще взема само теб за жена, мое мило намерениче с говорещи очи.

И князът целуваше кораловите ѝ устни, милваше дългите ѝ прекрасни коси и притискаше главата си към гърдите ѝ. А в сърцето на русалката възпламваше надежда за човешко щастие и за човешка душа.

— Нали ти не се страхуваш от морето, мое няма дете? — попита я той, когато те стояха заедно на палубата на великолепия кораб, който ги отнасяше към съседното царство. И князът ѝ разказваше за бурите и за спокойното море, за чудните морски риби и за това, което водолазите виждат в дълбочината на морето. А тя слушаше с усмивка разказите му, защото знаеше най-добре от всички какво става на морското дъно.

През една светла, лунна нощ, когато всички на кораба спяха освен кормчията, русалката седна на борда и се загледа долу в прозрачната вода. Стори ѝ се, че вижда палата на баща си. Високо горе стоеше нейната стара баба със сребърна корона на главата и гледаше през водата носа на кораба. Ала ето че сестрите ѝ изплуваха на повърхността. Те гледаха тъжно и кършеха белите си ръце. Тя им кимна с глава и поиска да им разкаже колко е щастлива. Но в тоя миг до нея се приближи един моряк от кораба и сестрите ѝ се гмурнаха веднага в дълбочината. Морякът пък помисли, че бялото, що е видял да плава над водата, е било морска пяна.

На следната сутрин корабът влезе в пристанището на великолепната столица на съседното царство. Всички камбани биеха. От високите кули се разнасяха тръбни звуци, а войници с развети знамена и със святащи щикове се строиха в редица, за да посрещнат княза. Всеки ден имаше нови тържества. Ала царкинята още не беше дошла в града. Разправяха, че тя се възпитавала някъде далеч, където изучавала всички добродетели. Най-сетне тя пристигна.

Малката морска русалка гореше от нетърпение да види дали наистина царкинята е тъй хубава и от пръв поглед трябваше да признае, че по-прекрасно създание от нея никога не бе виждала. Кожата на младото момиче бе нежна и прозрачна, а изпод дългите му тъмни клепки светеха тъмносини кротки очи.

Князът прегърна заруменялата си годеница.

— О, аз съм много щастлив! Това, за което не смеех дори да мечтая, се изпълни сега! — извика той и като се обърна към русалката, добави: — Аз зная, че ти ще се зарадваш на щастието ми, защото ме обичаш най-много от всички тук.

Русалката целуваше ръката на княза и ѝ се струваше, че сърцето ѝ вече се пръска от мъка. Нали на другата сутрин тя трябваше да се превърне в морска пяна.

Отново се разнесе камбанен звън. Вестители тръгнаха из града да разгласят сред народа новината за сватбата. В черквите димеше тамян из скъпоценни кадилници. Младоженецът и невестата си подадоха ръце. Малката морска русалка, облечена в злато и коприна, държеше роклята на невестата. Ала тя не чуваше празничната музика, не виждаше тържествения обред. Тя мислеше само за смъртта, която я очакваше, и за всичко, що бе изгубила на тоя свят.

Още същата вечер младоженците се запътиха към кораба. Гърмяха топове, развяваха се знамена, а в средата на кораба се издигаше скъпа палатка от злато и пурпур, с великолепни възглавници. Тук младоженците трябваше да прекарат тихата прохладна нощ.

Вятърът наду платната и корабът заплува леко и бавно през прозрачното море.

Когато мръкна, запалиха разноцветни фенери. Моряците заиграха весело на палубата. Русалката си спомни онай вечер, когато изплува за пръв път на повърхността на морето и видя същото великолепие. И тя се завъртя и затанцува с другите. Тя се носеше по

палубата като подгонена лястовичка, а наоколо се чуваха възторжени похвали. Никога досега русалката не бе танцувала тъй хубаво. Наистина нежните ѝ нозе се прорязваха сякаш от остри ножове, ала тя не усещаше никаква болка, защото болката в сърцето ѝ беше много по-остра. Тя знаеше, че вижда за последен път княза, заради когото бе напуснала семейство и родина, бе жертвувала чудния си глас и бе търпяла всеки ден безкрайни мъки, за които той нищо не знаеше. Тая нощ за последен път тя дишаше с него един въздух, гледаше дълбокото море и звездното небе. Сега я чакаше вечна нощ, без мисли и без сънища, защото тя нямаше душа и никога вече не можеше да има.

А върху кораба дълго сред полунощ кипеше веселба. Русалката се смееше и танцуваше с горчива мъка в сърцето. Момъкът целуваше хубавата си жена, която милваше черните му коси, и двамата влязоха ръка за ръка в прекрасната палатка.

На кораба настана тишина. Само кормчията стоеше при кормилото. Малката русалка се облегна с белите си ръце върху борда на кораба и се загледа на изток, откъдето трябваше да изгрее слънцето. Тя знаеше, че първият слънчев лъч ще я убие. Ала изведнъж из дълбините на морето изскочиха нейните сестри. Те бяха също тъй бледни като нея. Дългите им прекрасни коси не се развяваха вече от вятъра — те бяха отрязани.

— Ние ги дадохме на магьосницата, за да те спасим и да не те оставим да умреш тая нощ. А тя ни даде ето тоя нож. Виж колко е остър! Преди да изгрее слънцето, ти трябва да го забиеш в сърцето на княза и когато неговата топла кръв опръска твоите крака, те отново ще станат рибя опашка и ти ще се превърнеш пак в русалка, ще слезеш при нас на дъното на морето и ще изживееш твоите триста години, преди да станеш мъртва солена пяна върху морската повърхност. Бързай! Един от двамата ви трябва да умре преди изгрев слънце. Нашата стара баба тъжи непрестанно за тебе и белите ѝ коси опадаха от скръб, както паднаха нашите под ножицата на магьосницата. Убий княза и се върни при нас! Побързай! Виждаш ли червената черта там на небето? След няколко минути слънцето ще се покаже и ти ще умреш.

Сестрите въздъхнаха дълбоко-дълбоко и се скриха под водата.

Малката морска русалка дръпна пурпурната завеса пред входа на палатката и видя хубавата невяста, която бе склонила глава върху гърдите на княза. Тя се наведе над момъка, целуна го по челото,

погледна небето, където утринната заря се разгаряше все по-силно и по-силно, погледна острия бляскав нож и отново впи поглед в княза, който шепнеше в съня си името на младата си жена. И ръката, която държеше ножа, потрепера... С бързо движение русалката го захвърли надалеч в озарените от червена светлина вълни. И там, където той падна, из водата пръснаха сякаш капки кръв. Още веднъж русалката погледна с угаснали очи княза, сетне се хвърли от кораба в морето и мигом почувствува как тялото ѝ се разтапя на пяна.

Ето слънцето изгря над морето. Топлите му лъчи огряха студената мека пяна и малката морска русалка не усещаше смъртта. Тя видя ясното слънчице и над главата ѝ се понесоха стотици чудни, прозрачни същества. През тях тя можеше да различава белите платна на кораба и червеникавите облаци по небето. Гласовете им бяха тъй сладки и нежни, че нищо човешко ухо не можеше да ги чуе — също тъй, както нищо човешко око не можеше да види вълшебните същества. Те летяха без криле из въздуха — само с лекостта си. Сега русалката забеляза, че и тя има също такова тяло като тях и че все повече и повече се отделя от морската пяна.

— Къде ли съм попаднала? — запита тя. Гласът ѝ прозвуча тъй неуволимо и нежно, както гласовете на чудните същества и тия гласове никаква земна музика не можеше да повтори.

— При дъщерите на въздуха — отвърнаха съществата. — Русалките нямат човешка душа и могат да я спечелят само с човешка любов. Техният вечен живот е във властта на друг. Дъщерите на въздуха също нямат човешка душа, но те могат да я заслужат с добри дела. Ние летим в топлите страни, където задушният, зноен въздух убива хората, и носим там благодатна прохлада. Ние пръскаме из въздуха уханието на цветята и даваме на хората утеха и изцеление. Ако в продължение на триста години ние вършим добри дела, тогава ще бъдем надарени с безсмъртна душа. Ти, малка, клета русалко, се стремеше към същото. Ти страда и търпя, възнесе се в царството на въздушните духове и след триста години можеш сама, с добри дела, да придобиеш безсмъртна душа.

Малката русалка дигна светналия си поглед към слънцето и за пръв път очите ѝ се наляха със сълзи.

В това време на кораба настана отново оживление. Русалката видя как князът и хубавата му жена я търсят навсякъде. Те гледаха

тъжно пяната, която бягаше по вълните, сякаш знаеха, че русалката се е хвърлила в морето. И тогава русалката невидимо целуна челото на хубавицата, усмихна се на княза и заедно с останалите дъщери на въздуха се издигна към розовите облаци, които плуваха по небето.

— След триста години тъй ще се възнесем в царството небесно!

— А може и по-рано! — прошепна една от дъщерите на въздуха.
— Невидими ще долетим в къщите на хората, където има деца, и ако намерим някое дете, което радва родителите си и е достойно за тяхната обич, ще се усмихнем и тристагодишното ниблуждение ще се намали с една година. Ако пък срещнем лошо, непослушно дете, тогава ще заплачем от мъка и всяка сълза ще добави по един ден към дългия срок на нашето изпитание.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.